

Nr 7

Bevillningsutskottets betänkande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i förordningen den 26 februari 1954 (nr 73) angående tillverkning av brännvin, m. m.

I en den 26 november 1954 dagtecknad, till bevillningsutskottet hänvisad proposition, nr 5, har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll, föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogade förslag till

- 1) förordning om ändring i förordningen den 26 februari 1954 (nr 73) angående tillverkning av brännvin;
- 2) förordning om ändrad lydelse av 1 § förordningen den 1 juli 1918 (nr 564) angående vissa alkoholhaltiga preparat m. m.; samt
- 3) förordning med vissa bestämmelser om systembolag.

Rörande författningsförslagens lydelse tillåter sig utskottet hänvisa till propositionen (s. 2—10).

Beträffande propositionens huvudsakliga innehåll må här anföras följande.

I propositionen föreslås vissa författningsändringar, som sammanhänger med den vid 1954 års riksdag antagna nya försäljningslagstiftningen för rusdrycker. Förslagen upptar bl. a. en modernisering av straffbestämmelserna i brännvinstillverkningsförordningen i förening med viss skärpning av påföljderna för olovlig brännvinstillverkning och därmed jämförliga brott. För att underlätta den av statsmakterna beslutade fusionen mellan systembolagen och det nya detaljhandelsbolaget för rusdrycker föreslås vidare, att kontrollstyrelsen skall få befogenhet att förordna om överlåtelse av aktierna i systembolag till detaljhandelsbolaget.

Av det propositionen bilagda statsrådsprotokollet över finansärenden för den 22 oktober 1954 inhämtas bl. a. följande.

Vid 1954 års riksdag har på grundval av bl. a. propositionen nr 151 beslut fattats om nya riktlinjer för den framtida nykterhetspolitiken, varvid en ny försäljningslagstiftning för alkoholdrycker antagits. I propositionen anmärktes att de nya författningarna skulle göra det erforderligt att vidtaga åtskilliga ändringar i andra författningar. Vidare framhölls, att i den mån dessa ändringar krävde riksdagens medverkan, förslag i ämnet torde få föreläggas 1955 års riksdag. Ytterligare frågor av nykterhetspolitisk natur har aktualiserats genom färdigställda utredningar. Dessa frågor har departementschefen ansett böra anmälas i annan ordning. I detta sammanhang

upptages några författningsändringar som sammanhänger med den nya försäljningslagstiftningen.

I samband med den omläggning av rusdrycksbeskattningen, som genomfördes vid riksdagen år 1954 på grundval av propositionen nr 28, antogs förordningen den 26 februari 1954 (nr 73) angående tillverkning av brännvin. Förordningen ersätter förordningen den 11 juni 1926 (nr 207) angående tillverkning och beskattning av brännvin. I den nya förordningen har de äldre bestämmelserna om tillverkningskatt slopats; denna skatt har inarbetats i omsättningsskatten. Vidare har en genomgripande revision skett av de inledande allmänna bestämmelserna (1 kap.) samt bestämmelserna beträffande tillverkningen (2 kap.) och om tillverkares rätt att föfoga över tillverkat brännvin m. m. (3 kap.). Däremot har den äldre författningens ansvarsbestämmelser överförts med allenast vissa smärre jämkningar och redaktionella ändringar, av vilka den viktigaste består däri att reglerna om skatt för olovligen tillverkat brännvin m. m. anpassats till de ändrade bestämmelserna om rusdrycksbeskattningen och undergått viss skärpning.

Till grund för den nya förordningen låg ett av *Kontrollstyrelsen* med skrift den 3 december 1953 överlämnat förslag. Redogörelse för detta har, i vad angår ovan nämnda, i 1—3 kap. av den nya förordningen upptagna bestämmelser, lämnats i propositionen nr 28 till 1954 års riksdag s. 56 f.

Kontrollstyrelsens förslag avsåg även en revision av straffbestämmelserna. Styrelsen erinrade om att straffet för olovlig brännvinstillverkning enligt 1926 års förordning var böter från och med trehundra till och med tretusen kronor, vilket straff genom tillkomsten av 1931 års särskilda böteslag kommit att utgöra lägst trettio dagsböter. I samband med en år 1939 verkställd omläggning av bestämmelserna om skatt för olovligen tillverkat brännvin hade styrelsen föreslagit en skärpning av bötesstraffen. Detta förslag hade emellertid icke lett till någon författningsändring. Dåvarande chefen för finansdepartementet hade funnit, att denna fråga borde upptagas till behandling i samband med en allmän översyn av rusdrycksförfattningarnas straffbestämmelser som då var under övervägande (propositionen nr 175 s. 11). Någon sådan revision hade emellertid — anmärkte kontrollstyrelsen — icke verkställts.

Kontrollstyrelsen framlade i sin skrivelse även utredning och förslag rörande skatt för olovligen tillverkat brännvin m. m., vilka förslag lades till grund för de jämkningar av bestämmelserna härutinnan som beslöts vid riksdagen år 1954.

Kontrollstyrelsens förslag har såsom *Bihang* fogats vid ovannämnda statsrådsprotokoll.

Sedan inom finansdepartementet upprättats förslag till förordning om ändring i förordningen den 26 februari 1954 (nr 73) angående tillverkning av brännvin (prop. s. 21—28), har förslaget sedermera, bl. a. i anledning av lagrådets utlåtande, underkastats vissa jämkningar.

I fråga om innehållet av lagrådets den 23 november 1954 avgivna yttrande samt det propositionen jämväl bilagda statsrådsprotokollet över finansärenden för den 26 november 1954 tillåter sig utskottet hänvisa till propositionen (s. 32—35).

Beträffande motiveringen i övrigt för de i propositionen framlagda förslagen får utskottet hänvisa till ovannämnda statsrådsprotokoll. Redogörelse härutinnan återfinnes under följande rubriker å nedan angivna sidor i propositionen, nämligen

Ansvarsbestämmelserna i brännvinstillverkningsförordningen, s. 11—14.

Förordningen angående vissa alkoholhaltiga preparat m. m., s. 14—17.

Avvecklingen av systembolagen, s. 17—20.

Utskottet. I föreliggande proposition har förslag framlagts till författningsändringar som äger samband med den vid förra årets riksdag antagna lagstiftningen om försäljning av rusdrycker. Sålunda upptar propositionen förslag om en revision av ansvarsbestämmelserna i brännvinstillverkningsförordningen den 26 februari 1954. Vidare föreslås en redaktionell ändring i 1 § förordningen den 1 juli 1918 angående vissa alkoholhaltiga preparat m. m. Slutligen förordas bestämmelser av huvudsaklig innebörd att — i syfte att underlätta den i samband med rusdrycksreformen beslutade fusionen mellan systembolagen och det nya detaljhandelsbolaget för rusdrycker — kontrollstyrelsen skall få befogenhet att förordna om överlåtelse av aktierna i systembolagen till detaljhandelsbolaget.

Vad beträffar ändringarna i förordningen angående tillverkning av brännvin må erinras om att denna författning antogs i samband med den omläggning av rusdrycksbeskattningen, som genomfördes vid början av 1954 års riksdag. Antagandet av den nya förordningen innebar en genomgripande revision av de äldre bestämmelserna i ämnet, dock icke i vad avser ansvarsbestämmelserna, som med endast smärre jämkningar och redaktionella ändringar — bl. a. undergick reglerna om skatt för olovligen tillverkat brännvin viss skärpning — överfördes till den nya författningen. Skälet härtill var att man ville avvakta senare beslut av 1954 års riksdag angående utformningen av den framtida nykterhetspolitiken och lagstiftningen om alkoholhaltiga drycker, med vilken brännvinstillverkningsförordningens regler i nu förevarande avseende ägde ett nära samband. Det nu föreliggande propositionsförslaget får alltså ses som ett led i den följdlagstiftning, som aktualiserats genom antagandet av den nya rusdrycksförsäljningsförordningen, i så måtto att de ansvarsbestämmelser, varom här är fråga, i väsentliga hänseenden ansetts böra anslutas till de av riksdagen godtagna principerna i fråga om nämnda förordning. Detta har i det föreliggande förslaget kommit till uttryck bl. a. däri, att man i viss utsträckning frångått de nuvarande starkt differentierade straffskalorna och inrymt möjlighet för domstolarna att inom ramen för tämligen vida skalor utmäta den i det individuella fallet lämpliga påföljden alltefter förefallande omständigheter.

Propositionsförslaget innebär allmänt sett en skärpning av straffbestämmelserna på förevarande område, vilken har åstadkommits genom ett vidgat användande av frihetsstraff för olovlig brännvinstillverkning och därmed jämförliga brott med en höjning av normalstraffen som följd. I enlighet härmed skall enligt förslaget straffet för olovlig brännvinstillverkning vara dagsböter eller fängelse i högst sex månader i stället för som regel lägst trettio dagsböter enligt nu gällande bestämmelser. Är brottet grovt skall straffet vara fängelse eller straffarbete i högst två år; enligt vad som nu gäller sträcker sig straffskalan för motsvarande fall upp till straffarbete i högst ett år. Nämda högre straffskala har även förordats för upprepat brott. I övrigt må bl. a. nämnas, att husbondeansvaret föreslagits skola bibehållas.

Utskottet finner sig böra biträda förslaget att en skärpning av straffen för brott mot brännvinstillverkningsförordningen genomföres. Såsom uttalats av departementschefen får detta anses motiverat bl. a. ur den synpunkten att den, som låtit komma sig brottslighet på förevarande område till last, undandragit sig en rusdrycksbeskattning, som flerdubblats sedan nuvarande bestämmelser om bötes- och frihetsstraff införts. Mot de föreslagna straffsatserna har utskottet icke funnit anledning till erinran liksom ej heller mot bestämmelsernas utformning i övrigt. Förordningsförslaget tillstyrkes sålunda av utskottet.

Den föreslagna ändringen i förordningen angående alkoholhaltiga preparat m. m. tillstyrkes likaledes.

Vad angår förslaget till förordning med vissa bestämmelser om systembolag har detta framlagts uteslutande för att undanröja varje tvekan när det gäller att erhålla formell täckning för genomförandet av det av statsmakterna tidigare beslutade fusionsförfarande, som avses skola snarast inledas för att möjliggöra systembolagens uppgående i det nya detaljhandelsbolaget för rusdrycker. Utskottet tillstyrker propositionen även i denna del.

Under återopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa, att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 5,

1) antaga det vid propositionen fogade förslaget till förordning om ändring i förordningen den 26 februari 1954 (nr 73) angående tillverkning av brännvin;

2) antaga det vid propositionen fogade förslaget till förordning om ändrad lydelse av 1 § förordningen den 1 juli 1918 (nr 564) angående vissa alkoholhaltiga preparat m. m.; samt

3) antaga det vid propositionen fogade förslaget till förordning med vissa bestämmelser om systembolag.

Stockholm den 15 februari 1955

På bevillningsutskottets vägnar:

ADOLV OLSSON

Närvarande:

från första kammaren: herrar Sjödahl, Heüman, Eriksson*, Velander, Niklasson*, Anders Johansson*, Erik Jansson, Kronstrand, Bengtson och Falk; samt

från andra kammaren: herrar Olsson i Gävle, Orgård, Sundström, Hagberg i Malmö, Brandt, Vigelsbo, Kollberg*, Kärrlander, Anderson i Sundsvall och Gustafson i Göteborg*.

* Icke närvarit vid justering av betänkandet.